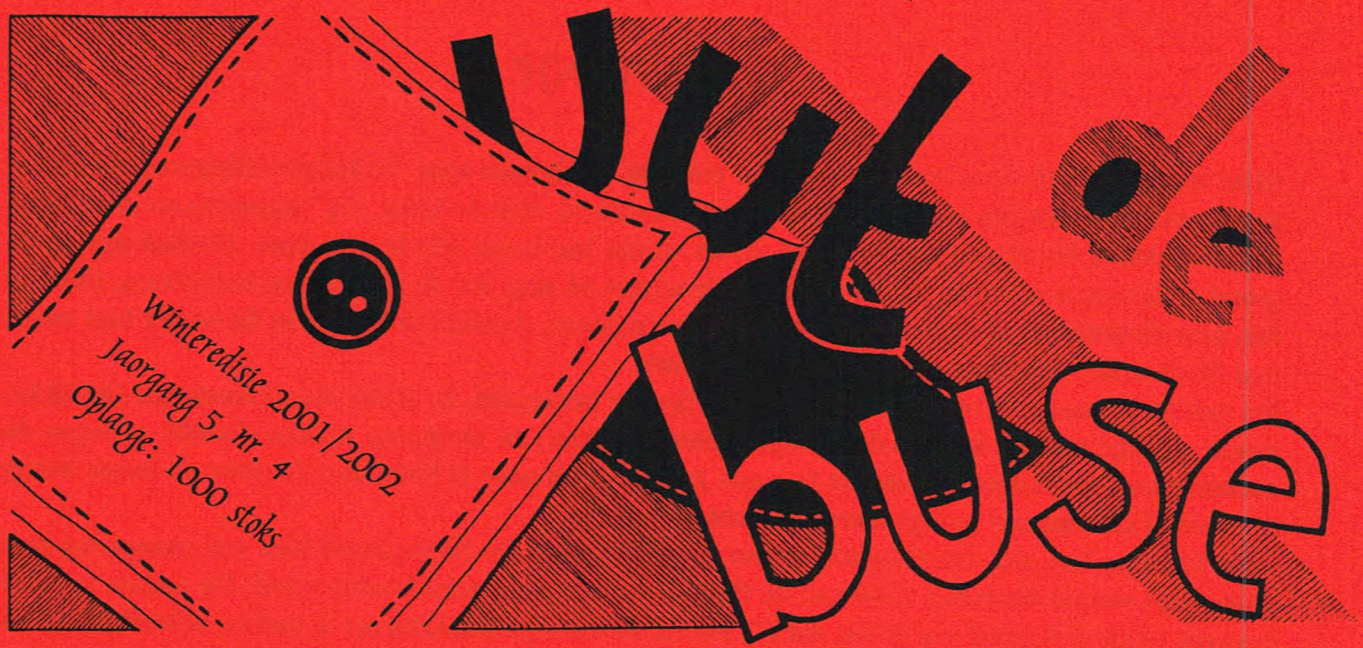

BESTE JONGEN EN MAEGIES!

In 't eerste plak weensken wi'j jim allegere een hiel gelokkig ni'jjaor! Wi'j hopen dat jim d'r mit mekeer, op schoele en thuus weer een mooi jaor van maeken. En now jim de euliebollen en appelflappen allegere aachter de koezen hebben, dochten we dat et wel es weer tied wezen zol veur een ni'je *Uut de buse*.

Ok dit keer is d'r van alles in te vienen. Zo staot d'r op de aachterkaante weer een strip over *Jochem*, et wat onhandige mannegien. Weten jim et nog? De veurige keer ston d'r veur et eerst een strip over him in *Uut de buse*. De strips wo'n bedocht en tekend deur meester Jan Oosterhof van Steggerde.

Op bladziede twieje gaot et over de Stellingwarver netuur en op bladziede drieje moej' weer een puzel op zien te lossen.

Op bladziede viere en vufe gaot et dit keer over een aorig beest: de geite. Op bladziede zesse en zeuven vien ie et twiede verhael over Anna en heur buurhond Kellie

Misschien hebben jim zels ok wel es een idee veur *Uut de buse*. Dat kan een bepaold onderwarp wezen, of een idee veur een hiele ni'je serie. Praot d'r mar es mit mekeer over en laot et oons weten, as jim wat bedocht hebben!

Jim kun jim idenen kwiet op de ofdieling Hiemkunde van de *Stellingwarver Schrieversronte*. Et adres is Willinge Prinsstraote 10, 8421 PE Berkoop.

Grappien

De dokter van et dörp mag graeg jaegen. Zien vrouw vragt him as hi'j thuus komt: 'En, hoe is et gaon?'

'Prima,' zegt de dokter. 'Ik heb twie knienen en drie ni'je pesjenten!'

Moppien

Mem vragt an Erik wat hi'j an et lezen is.

'Dat weet ik niet, mem,' zegt Erik.

'Hoe kan dat now,' vragt mem, 'ie lezen ommes hadde-op.'

'Dat weet ik wel,' antwoordt Erik, 'mar ik luuster d'r niet naor!'

DE KESTANJE

In de veurige *Uut de buse* leuten we een tal blaeden van bomen zien. Ze hadden allegere heur eigen, appatte vorm, weten jim nog wel? Deur die vorm, mar ok deur de kleur, kuj' zommers en in de haast zien van welke boom zoe'n blad komt. In de winter bin haost alle bomen kael. Et blad ligt op de grond en is verrot of votwi'jd. Toch kuj' in de winter ok nog wel de loofbomen herkennen. Dat kan dan deur de vorm, et medel, en de takken van zoe'n boom. Aenlik bin bomen in de winter hiel mooi, mar de meerste meensken kieken d'r dan niet naor.

Ien van de boomsoorten die winters et makkelikste te herkennen is, is de (peerde)kestanje. De dikke, ronde, grillige takken, krek as de twiegen (dunne takken) en knoppen, stikken dudelik of tegen de aachtergrond. De uutaenden van de twiegen gruuien slim naor et locht toe. Zo staot de laeste dattig tot vuuftig cm van een twiege meerstal recht omhogens.

De kestanje kan wel vuventwintig meter hoge wodden. De boom heurt hier van oorsprong niet thuus, mar wodde omdebi'j 1560 van de Balkan uut o.e. naor oons land invoerd. De naeme peerdekestanje wodt verklaord uut et feit dat d'r hoefiezervormige littekens op 'e toeken achterblieven as de blaeden valen binnen. Die littekens bin winters goed te zien. Aanderen zeggen dat de naeme ontstaon is, doe Europese soldaoten ontdekten dat meensken uut Turkije heur zieke peerden kestanjes opvoerden

An een toekien van een kestanje is een protte te zien. Alle bomen maeken zommers toekies mit op riegelmaotige ofstanen van mekeer uutstikkende knobbelties: de knoppen. Een kestanjeboom het flinke bladknoppen daor de toekomstige dielties van de ni'je blatties al in zitten. An de toppe van een takke zit meerstal een nog dikkere knoppe, daor et volgende jaor de bloemen ('keerzen') en soms blaeden uut te veurschien kommen.

De bladknoppen bin ienvooldig opbouwd. Aj' een bladknoppe veurzichtig ofpellen gaon, ziej' eerst twie tegenover mekeer staonde hadde schellegies, de zonuumde knopschobben. Twie of drie peer dikke kleverige schobben zitten hielendal om de knoppe henne. Vervolgens kuj' d'r nog een peer schobbegies ofpeuteren die naor bovenen toe op blatties lieken. Daoronder wo'n de keurig verpakte blatties goed zichtber. De laeste knoppe an een toeke zicht d'r wat aanders ut. Ie vienen in de knoppe een soort kot kegeltien mit een tal uutstiksels. Dat wodt laeter de keerze mit bloemen. De schobben var. de knoppe isoleren slim goed, zodoende dat d'r gien waarmte in de knoppen verleuren gaon. Deurdat de knoppen haost wat leerachtig binnen, kan d'r gien vocht verdaampen. De schobben om de knoppe bin veur beesten niet lekker om op te eten. Alliend de gooldvinke lust ze graeg.

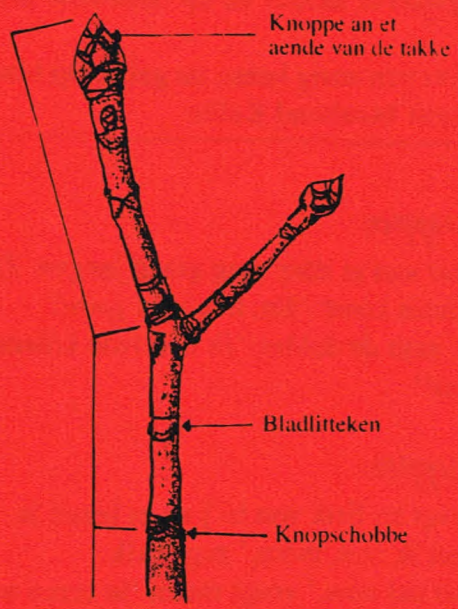

Mit daank an Wiebe Scheenstra (gegevens en tekening)

Takkien van de peerdekestanje in de winter

Et is aorig om in disse tied van et jaor es een takke van zoe'n kestanje in de klasse op waeter te zetten. Die takke lopt dan uut en dan kuj' percies zien, wat hierboven allegere beschreven is!

BOERDERI'JEPUZEL

Om de boerderi'jepuzel op te lossen, hej' et lissien mit woorden neudig dat onder de puzel staot. In dat lissien staon 25 verschillende woorden in et Stellingwarfs, die allegere mit een boerderi'je te maeken hebben.

De 25 woorden moe'n in de witte hokkies invuld wodden. Mar waore? Om jim een betien op weg te helpen, hebben we alvast een peer letters op et goeie plak zet. Now bin d'r ok 5 hokkies waor een ciefer in staot. Aj' alle 25 woorden op et goeie plak invuld hebben, kuj' deur de letters die in die hokkies staon aachter mekere te zetten, nóg een woord lezen dat mit de boerderi'je te maeken het!

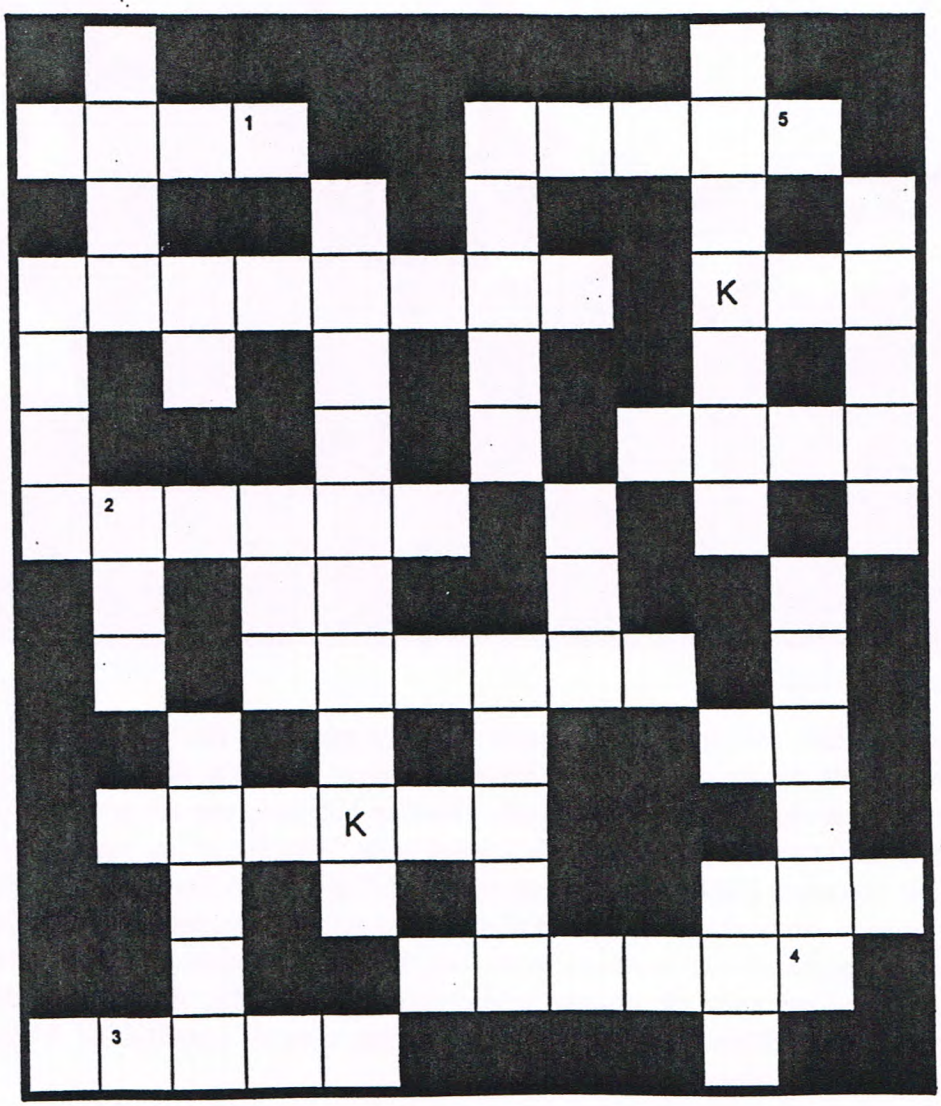

arf	**ei**	**leg**	**stro**
be	**geite**	**melken**	**tonne**
bek	**haene**	**mest**	**trekker**
boerinne	**katte**	**peerd**	**varken**
botter	**kiepehokke**	**pinke**	**vee**
bouw	**koe**	**stal**	**voeren**
			waegen

De oplossing is:

_____

DE GEITE

Op bladziede drieje van disse *Uut de buse* staot een puzel. In die puzel moe'n allegere woorties invuld wodden die mit de boerderi'je te maeken hebben. Tussen al die woorties staon ok een protte dierenaemen. Iene van die dieren is de geite. Jim zien hier twie van die aorige besies op 'e foto. Op de grote foto hierboven ziej' een echte, levendige geite. Wat kikt hi'j ni'jsgierig, hen? Op de foto op de bladziede hiernaost staot een beeld van een geite. Dat staot in Berkoop, vlakbi'j de karke.

Vroeger hadden een boel meensken ien of meerdere geiten. Meerstal hadden ze zoe'n diertien veur de melk. Mit naeme de wat aarmere meensken, want die konnen gien koe betaelen. Daoromme wodde in die tied een geite ok wel een arbeiderskoe nuumd. Mar ok vandaege-de-dag hebben een boel meensken een geitien. Vaeks gewoon as huusdier, veur de gezellighied. Misschien bin d'r bi'j jim ok wel goenend die een geite hebben.

D'r bin ok een peer uutdrokkings daor de geite in veur komt. Lees mar:
Zo tessel as een geite betekent, as dat tegen je zegd wodt, daj' slim kieskeurig binnen.
De kool en de geite speren willen hoolt in daj' slim veurzichting binnen mit wat aj' zeggen.
Een proestende geite het regen in de neuze wil zeggen dat d'r regenachtig weer op komst is.

Et woord *geite* zit ok nog in de naeme van een bloeme en twie voegels:
Zo is de *geitebloeme* een Stellingwarver naeme veur de kamperfoelie, wiels de naachtzwelver (nachtzwaluw), mar ok de waetersnippe wel *geitemelker* nuumd wodt.

Hieronder zien jim een riegeltien naemen van dieren in et Stellingwarfs. Die dieren kun allegere op een boerderi'je veurkommen. Mar d'r is wat vremds mit ze an de haand. Ze missen allegere iene letter. Kun jim de goeie letter invullen?

g a . n z e
g . i t e
. a e n e
h o . d
k a . f i e n
k a t . e
k i e . e
k . i e n
k . e
m o e .
p e e . d
. i n k e
s c . a o p
v a r . e n

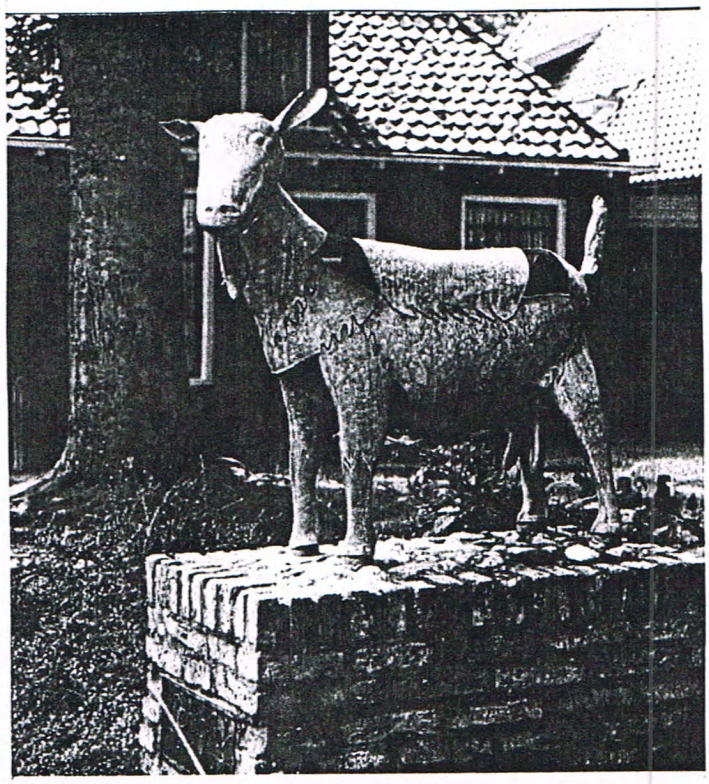

GRAPPIESMOPPIESGRAPPIESMOPPIESGRAPPIESMOPPIESGRAPPIESMOPPIESGRAPPIES

In et laand lopt een koe slim te hoesten.
'Wat is d'r toch mit jow an de haand,' vragt een aandere koe.
'Now,' proest de koe, 'de boer het gister et hekke eupen staon laoten, en now bin ik vanzels verkolen.'

In et laand is een man an de gang om kabels vaaste te maeken an hoogspanningsmasten. Dan komt d'r een boer an en die zegt: 'Man dat doej' toch hielendal verkeerd. Daor lopen de koenen ommes zo onderdeur!'

Meester vragt an Joop waorom hi'j nog niks tekend het.
'Dat heb ik wel,' antwoordt Joop. 'Mien tekening stelt een koe veur die grös an et eten is.'
'Waor is et grös dan,' vragt meester.
'Dat het de koe opeten,' vertelt Joop.
'Mar ik zie ok gien koe,' zegt meester.
'Meester mient toch niet, dat mien koe in een stok laand blift daor hielendal gien grös meer gruuit?' gniest Joop.

Et asiel

As Anna die dag uut schoele komt, regent et.
En niet een betien ok.
Anna draeft zo hadde ze kan naor Kellie.
As ze bi'j zien huus is, zicht ze heur kammeraod niet.
Ze lopt naor de deure en belt an.
Et vrouwgien van Kellie dot eupen.
'Ha, die Anna,' zegt ze.
'Kom d'r gauw in, Kellie is ok binnen.'
As Anna in de kaemer komt, komt Kellie heur al integen.
De hond wiemelstat en drokt de kop onder Anna heur haand.
Kellie is bliede dat Anna d'r is.
Hi'j verveelt him een betien.
De hieltied binnen zitten, vint hi'j niks.

Anna pakt een stoel.
Ze gaot naost de maand van Kellie zitten en aaikt him over de kop.
Dan zicht ze an de mure een foto hangen.
Op die foto staot Kellie.
'Wat een mooie foto is dat,' zegt ze tegen et vrouwgien van Kellie.
'Ja, hen,' vint de vrouw.
'Doe die foto maekt is, woonde Kellie nog mar krek bi'j oons.
We hadden him daor nog an de riem.
We weren bange dat hi'j aanders misschien votlopen zol.
Votlopen naor zien oolde plak.'
'Woonde Kellie dan niet altied bi'j jim?' vragt Anna.
'Nee,' antwoordt et vrouwgien van Kellie.
'Kellie komt uut een asiel.
Kellie was haost vuuf maonden doe hi'j bi'j oons kwam.
Hi'j had al een hiel posien in et asiel zeten.
Daorveur woonde hi'j op een boerderi'je.
Mar die meensken verhuusden naor een flat.
Daor kon Kellie niet mit naor toe.
Daorom brochten ze him naor et asiel.'

Anna kikt mit grote ogen naor heur kammeraod.
Dat wus ze allegere niet.
'Mar hoe is Kellie dan bi'j jim kommen,' wil ze graeg weten.
'Now, wi'j wollen graeg een ni'je hond,' vertelt et vrouwgien van Kellie.
'Oonze veurige hond was dood.

Doe belden we naor et asiel.
En vreugen as ze ok een lieve hond veur oons hadden.
Iene die ok nog een betien groot en waeks was.'

'Dan is Kellie krek wat veur jim,' zeden de meensken van et asiel.
'En Kellie wil oe zo graeg een ni'j plakkien.
Kellie kan hielendal niet tegen et asiel.
As hi'j hier blift, gaot hi'j misschien van ellende wel dood.
Kom mar zo gauw meugelik es kieken.'

'De volgende dag gongen we mitien henne,' vertelt de vrouw veerder.
'We vreugen vot-en-daolik naor Kellie.
En daor zat hi'j.
Hiel zielig en alliend in een hokkien.
Mar zien ogen begonnen een betien te blinken.
Te blinken van hoop.
De baos en ik weren mitien verkocht.
En zo stapte Kellie even laeter bliede in de auto.
Een ure laeter was hi'j bi'j oons thuus.
Mar weet ie wat zo nuver is, Anna,' gaot de vrouw veerder.
'Kellie wil now mit gien stok meer in de auto.
Zol hi'j toch bange wezen dat wi'j him ok weer votbrengen?'
'Misschien wel,' mient Anna.
'Mar wees mar niet bange, heur Kellie,' gaot ze tegen de hond veerder.
'Ie blieven veur altied hier.
En ik blief elke dag bi'j jow kommen.'

Kellie ligt in de maand te soezen.
Hi'j knipoogt Anna es even an.
En daenkt: jim hebben mi'j goed begrepen.
Mar ik wol dat et niet meer regende,
dan konnen we lekker tegere buten speulen!

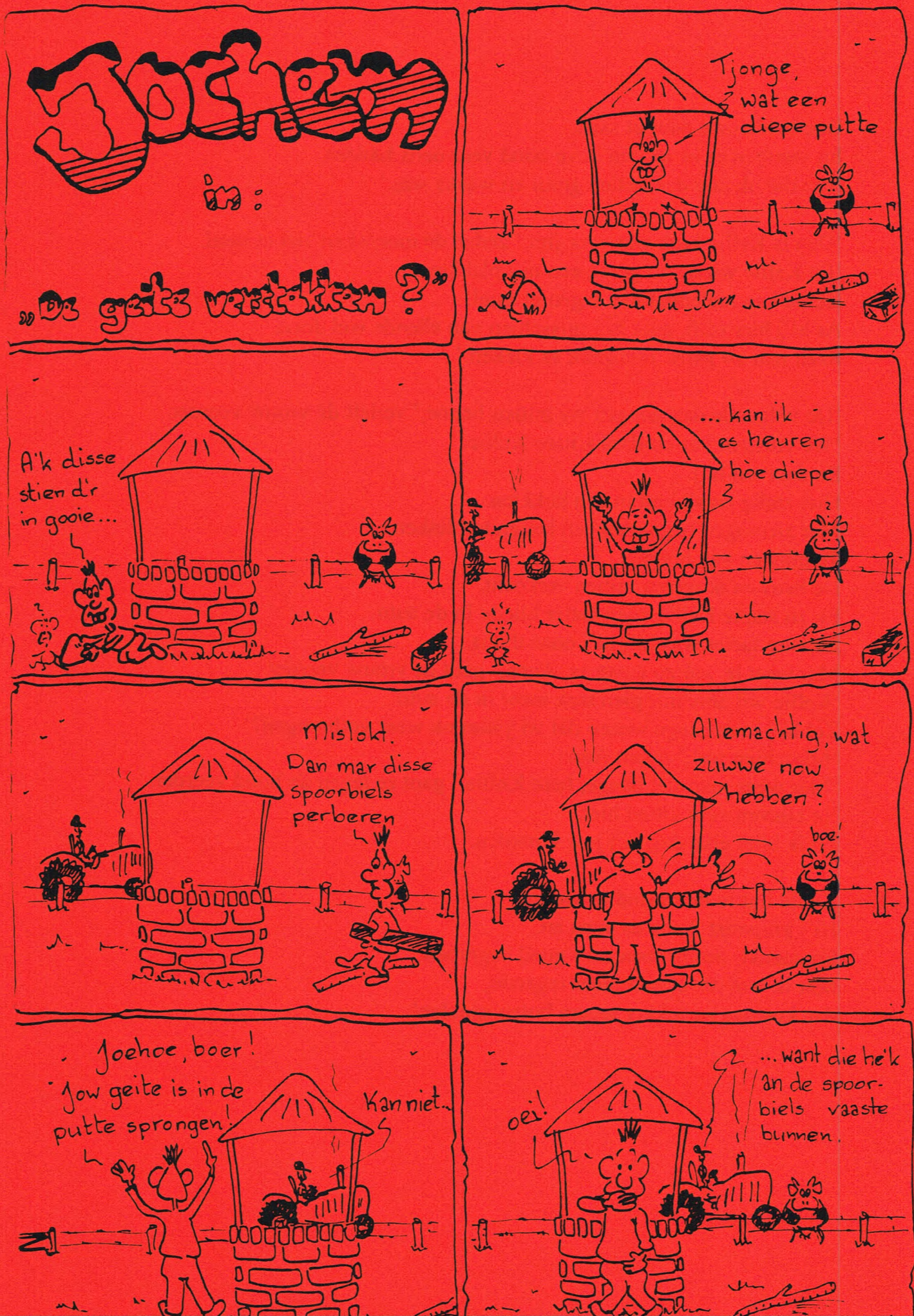
Jochem
in:
„De geite verstokken?"
Tjonge, wat een diepe putte
A'k disse stien d'r in gooie...
... kan ik es heuren hòe diepe
Mislokt. Dan mar disse spoorbiels perberen
Allemachtig, wat zuwwe now hebben?
boe!
Joehoe, boer! Jow geite is in de putte sprongen!
Kan niet...
oei!
... want die he'k an de spoorbiels vaaste bunnen.